

Emlékeim...

2012. szeptember 12-étől a magyar (talán a nemzetközi) nyelvész szakma képviselőinek agyában egyetlen gondolat jár, legyen elméleti vagy alkalmazott, akár informatikus nyelvész, nyelv művelő, hungarológus vagy idegennyelv szakos, tartózkodjon akár itthon vagy éppen külföldön, legyen hallgató, adjunktus, docens, professzor, akár az MTA tagja, mint Pléh Csaba pszichológus-nyelvész. A személyes beszélgetésekben, az élénk levélváltásban, emlékezésekben ezúttal nem szakterminusok hangzanak el, hanem – szófaji megkülönböztetés nélkül – olyan hétköznapi, közérthető, egyszerű szavak, szókapcsolatok, mint: „tudós”, „szervező”, „mester”, „a fiatal generáció támogatója”, „témavezetői iránymutatás”, „tehetség felfedezése”, „szakirodalom ajánlása”, „biztatás, lelkesítés”, „EMBER”, „BARÁT” „kedves mosoly”, „optimista”, „legendák”, „anekdoták”, „sziporkázó humor” ...

A kollégák, a levélírók most minden tekintetben teljes mértékben egyetértenek, és megrázottan, mélységes fájdalomérzettel, ám tehetetlenül állnak egy kérdés fölött. Egy olyan problémát próbálnak valamennyien feldolgozni, amely megoldhatatlan. Egy visszafordíthatatlan, tragikus eseményt kísérelnek meg „megérteni”, érzelmeik kifejezésre juttatásával, lejegyzésével egymást támogatni, vigasztalni: azt, hogy a nevezett nap hajnalán, 81 évesen, örökre eltávozott körünkből SZÉPE GYÖRGY professzor úr, nyelvész-géniusz-polihisztor, ahogyan én Őt talán teljes joggal nevezem.

Mint valamennyien tudjuk, 2001. szeptember 11. világszerte „gyásznap”. A magyarok nyelvészetének történelmében a gyász – ha nem is órára pontosan, de – ilyen formában megkétszereződött.

Amikor aznap Klaudy professzor asszony e-mailjének témáját megláttam, azonnal belém hasított a döbbenet, Kinga pár legelső megemlékező sorát már csak a könnyeim keresztül tudtam végigolvasni.

Azóta a nekrológokat, megemlékezéseket, a kollégák rövid – különböző fórumokon olvasható – bejegyzéseit figyelemmel kísérve, azt hiszem, ők már mindazt megfogalmazták, amit én is tudnék Professzor Úrról írni. Nem kívánom itt ismertetni Tanár Úr életrajzát, hiszen közvetlen kollégája, Szűcs Tibor a hír hallatán ezt már azonnal megtette, csodálatosan szép, személyes hangvételű sorokkal kiegészítve azt. Ezúton is köszönet ezért Neked, Tibor!

Amit kollégáimmal, diákjaimmal itt most meg szeretnék osztani, azok személyes emlékeim, élményeim, amelyek Professzor Úrhoz fűztek ismeretségünk több mint 20 évében, személyesek, egyediek, örökre felejthetetlenek, ahogy Ő maga is egyedi, felejthetetlen, ... ésPOTOLHATATLAN!

Szépe professzor úrral 1991-ben, a legelső MANYE-konferencián találkoztam Nyíregyházán, bár hírnevét természetesen már jóval korábban ismertem, szakmai tekintélyéről már nagyon sokat hallottam. Nem volt nehéz azonnal felismernem ott, ő valóban a szakma nagy és lelkes mozgatórugója, hatalmas, rugalmas, ötletekben gazdag szervezőtehetség, az ő szavait még a nálam valamivel idősebb generáció tagjai, az akkor már elismert professzorok is „isszák”, véleményét minden szempontból mérvadónak tartják, tanácsait kikérik. Méltán... Véleménye mindenről azonnal volt, úgy, ahogyan az aktuális kérdéseket előre mozdító spontán ötletei is. Mindig mindennek a jobbra tételén szorgoskodott, ... teljes sikerrel.

Konferenciáinkon évről évre találkoztunk, de kapcsolatunk – szakmai és emberi szempontból is – akkor vált szorosabbá, amikor 1996-ban felvettek a pécsi (régii nevén) Janus Pannonius Tudományegyetem Nyelvtudományi Doktori Iskolájába. Ott Professzor Úr óriási tanáregyéniségét ismerhettem meg közelebbről. És innen – a sok közül válogatva – csupán egy-két emlék:

Akkor még megfoghatatlan volt számomra (ma, személyes tapasztalatok, több gyakorlat birtokában, kontrasztív nyelvészettel foglalkozva, sokkal jobban megértem), hogy a különböző idegennyelv szakosok kérdéseire a szemináriumi dolgozat nyelvét illetően higgadtan mindenkinek azt a megnyugtató választ adta: „Írjon olyan nyelven, amelyiken csak tetszik, el fogom olvasni, meg fogom érteni!” És valóban mindent elolvasott, bármilyen sok volt a hozzá beérkező anyag, és valóban bármilyen nyelven mindent megértett, mindent hozzáértő módon értékelt, minden, a dolgozatainkkal kapcsolatos megnyilvánulása erről tanúskodott.

Hogy mennyivel több ismerettel, tapasztalattal rendelkezett akár az általa meghívott külföldi jeles előadónál is? Hogy mennyire szerette volna ezeket a plusz információkat megosztani PhD-s hallgatói csoportjával? Erre a legjobb példa az volt, amikor az angolul előadó, meghívott professzor előadását a nem angol szakosok számára ő „tolmácsolta”. Nos, az eredmény nem fedte le a „klasszikus tolmácsolási kritériumokat”, mivel Professzor Úr jóval hosszabban beszélt, több információt adott át, mint az eredeti beszélő. Az ő agyában ugyanis rögtön megszülettek azok a konnotációk, asszociációk, amelyeket szeretett volna a külföldi professzor előadásához hozzáfűzni, hogy mi abból még többet okulhassunk. Nagyon érdekes, élvezetes óra volt, nagyon élveztük mindnyájan! És – elnézést – nem főként a vendégoktató szaktudásának és előadásának köszönhetően.... !

Tanár Úr a személyes, szakmai és emberi sorsomat a disszertációm megvédése után is figyelemmel kísérte, rendszeres kapcsolatban álltunk e-mail-váltás tekintetében, buzdított a publikálásra a „Modern Nyelvoktatás” c. általa szerkesztett folyóirat keretein belül is.

Éreztem, vagyunk olyan emberi kapcsolatban, hogy akár egy-egy magánjellegű e-mail-ben „kifakadhassak” neki, magánemberként, őszintén feltárva előtte azokat az emberi tényezőket, amelyek aktuális mindennapjaimat terhelik, amiért a publikációval késlekedem, vagy képtelen vagyok éppen a témára koncentrálni, és szíves elnézését kértem. Órákon belül kaptam a helyzet megértésével kapcsolatos válaszát, miközben bölcs, megfontolandó tanácsokkal látott el, amelyeket néhány, a saját személyes életéből hozott bizalmas emlékekkel

„fűszerezett”. Nemcsak szakmai szempontból, de emberi vonatkozásokban is így járt el feltehetően minden kollégájával, barátjával, ismerősével szemben, ezt jóhiszeműen és teljes meggyőződéssel állíthatom.

Rendszeresen megtisztelt azzal a felkéréssel, hogy az én kutatási témakörömben született PhD-értekezéseket elbíráljam, a védéseknél a bizottságban részt vegyek. Én ennek a felkérésének mindig igyekeztem – tudásomnak megfelelően – a legteljesebb mértékben eleget tenni, a védéseken, az előzetes egyeztetéseken rendszeresen találkoztunk személyesen is.

Élvezetesek voltak a védéseket megelőző megbeszéléseink. Soha nem felejttem el, ahogy az egyik ilyen alkalommal Tanár Úr a bizottságban részt vevő Balázs Géza professzor úrnak humorosan megjegyezte, milyen szép nekrológot tudna írni majd róla, és milyen kár, hogy – a korszakokból adódóan – valószínűleg nem teheti majd ezt meg. Kedves kollégám talán nem is emlékszik erre, bennem nagyon megmaradtak azok a pillanatok, és biztos vagyok benne, hogy most, e sajnálatos alkalommal Géza elkészíti, vagy már valószínűleg el is készítette a saját nekrológját Tanár Úrról. Igen, az ÉLET ebben az esetben „betartotta az időrendi sorrendet”, és Gézának ezúttal is további nagyon szép pályafutást kívánok!

Akkor, pillanatnyilag, mindenesetre derültünk mindnyájan kicsit ezen, a hivatalos védelem hangulatos alaphangvételét Professzor Úr ezen apró momentummal már megadta. Csak egy mondat, ... mestere volt az aktuális hangulatok csodás egységesítésének, az aznap, a védelem során a bizottságok körében kialakítandó meghitt légkörnek. Mindig nagyon jó hangulatban jöttem haza Pécsről, hiába volt felelősségteljes a munka, Tanár Úr kiegyensúlyozott személyisége, a Vele való meghitt kapcsolattartás minden tekintetben biztonságot sugárzott!

Soha nem felejttem el azt a Pécs-Budapest utazást, amikor párommal autóval Tanár Urat egy védelem után hazavittük pesti otthonába. Csönd soha nem volt az autóban, az egész utat folyamatosan végigbeszélgettük. Szépe professzor úr jogász berkekben való tökéletes jártasságáról én annak a beszélgetésnek kapcsán nyertem először tudomást. Nekem, egyszerű nyelvésznek, a lélegzetemet állította el, ahogyan a két férfi a kocsiban a jogtudományról, annak neves múltbéli és mai képviselőiről is beszélgetett. Szépe professzor úr itt is felhozta saját, családi emlékeit.

Nagyon fáj, hogy „elment”!

E pár megemlékező, saját, Professzor Úrral kapcsolatos élményeimet felidézendő sor közepette zenét hallgattam. Soraimat a sajnálatos apropóként egy éppen hallott zeneszám gondolataival zárom: Jackie Evancho: Somewhere over the rainbow... Találónak tartottam ide ezt a zenei példát. Miért is?!

Professzor Úr sokszínűségét még talán a szivárvány színei sem képesek teljes mértékben tükrözni. Ő viszont már valóban „a szivárványon túlról”, vagy – őt ismervén – éppen a szivárvány kellős közepéből pillant le jólesően megnyugodva, immár testi fájdalmak nélkül azokra, akik érte most itt, lent a földön, a könnyeiket hullatják.

A nagy őszi eleji kánikula, amelyben távozott, és a rákövetkező könnyek ... Talán éppen ettől a jelenségtől keletkezett a szivárvány!

Isten nyugtassa békében, és kívánom, ha rá gondolunk, róla emlékezünk, legyen ez a szivárvány örökös motívum vele kapcsolatban: valami szép, valami vidám, valami különleges, valami ritka, valami sokszínű, ... mint Ő volt!

Salánki Ágnes

Forrás: http://www.nytud.hu/hirek/szepe/salanki_agnes.html

Módosítva: 2012.09.19.